

WWW.LIBRARY.SR

ШКОЛСКИ ЛИСТ.

Број 12. У Сомбору 15. Јуна 1880. Год. XII.

„ШКОЛСКИ ЛИСТ“ излази сваког 1. и 15. у месецу. Претплата је за целу годину 3 ф., за 4 месеца 1 ф. а за Србију 8 динара годишње. Учитељи, који имају мању плату од 300 ф., богослови и приправници добијају лист у пола цене. Дописи и претплата шаљу се: Уредништву „Школског листа“ у Сомбор.

ПРЕДЛОГ ЗА НОВУ УРЕДБУ О СРПСКИМ НАРОДНИМ ШКОЛАМА.

Трећи дан Духова састала се у Карловцима анкетна комисија, која треба да искаже своје мишљење о овом предлогу. Саветовање анкетне комисије саопштићемо у идућем броју, а сад сматрамо за нужно, да наше читаоце упознамо у изводу са предлогом за нову уредбу, како ју је поднео школском савету гл. школеки рефернат.

Предлог овај говори о настави у опште, о дужности општина, о дужности деце и родитеља, о недељним школама, о учитељима, о вишој или грађанској школи, о учитељској школи, о управи и надзору, о месној школској управи и надзору и о среској управи и надзору.

О настави. Настава у осн. школи дели се на нижи и виши течај. Први траје 4, други 2 године. Осим досадањих наставних предмета наглашују се још читање и писање латиницом и индустријске радње, за Хрватску немачки а за Маџарску маџ. језик. Настава се даје начином, који се прописује у учитељској школи. Настава почиње о преображењу а траје до Петровадна. Недељно се наставља у нижем течају најмање 20, а у вишем 24 сата. На крају сваке по године држе се јавни испити.

О дужности општина. Свако место, чим има 30 за школу способне деце, има да подигне за њих школу. У мањим местима може да наставља и парох, ако има за то способности. Општине са преко 100 школеке деце имају поред учитеља да држе и учитељицу, са преко 200 деце 2 учитеља и учитељицу, са преко 300 деце 2 учитеља и 2 учитељице, а места са више од 400 деце треба да подигну грађанску школу. Учитеље могу где је

нужда да замену и помоћници. Минимум учитељске плате је 365 ф., помоћничке 200 ф. Редовни учитељи имају право на петогодишњи доплатак (10 %), али само у три пута. Плата се издаје месечно напред. За плате, које нису издате на време, припада учитељима 5 % одштете из школске благајнице. Кад учитељи иду на конференције, добијају подвоз и дневнице. Обвезују се општине, да улажу у мировински фонд. Учитељи добијају стан у нарави или накнаду од 20 % на плату и башка накнаду за огрев, а у селима још $\frac{1}{2}$ ланца земље. Код сваке школе има да се заведе школска и народна књижница. Свака општина оснива фонд за издржавање својих школа.

О дужности деце и родитеља. Обавезност полазења школе траје од навршене 6. до навршене 12., односно 14. и 15. године. Деца, која се уче код куће или у другим заводима, морају на крају сваке шк. године полагасти испит у срп. вероисповедној школи. За неуредно полазење школе одређују се глобе.

О недељним школама, У овима се продужују и проширују науке вишег течаја осн. школе, а уз то долазе још и практичка вежбања, која могу руководити и искусни људи из места. У недељну школу уводе се штедионице. На крају течаја држе се отпусни испити. За ове школе може се наредити и школарина. Учитељи добијају за наставу у овим школама засебну награду, која не може бити мања од 60 фор.

О учитељима. Учитељи могу бити и они правосл. Срби и Српкиње, који су свршили државну учитељску школу, пошто допуне испит за српске вероисповедне учитеље. Заменици, које затече ова уредба у служби, имају најдаље за 2 год. дана да положе учитељски или помоћнички испит; од тог се изузимају они, који више од 20 год. служе. Учитеља као и помоћника бира општина. Изабране има општина дужност да досели. Који за 2 год. узастопце не покажу довољно успеха у школи, могу се упутити, да поново полажу учитељски испит. Учитељи се обвезују, да настављају до 30 сати недељно, и дужни су да уче 80 деце у дневној а 40 у недељној школи. У цркви морају држати десну певницу, за што у варошима добијају најмање 60 фор. Заменика оболелом учитељу плаћа општина. Удовица има за годину дана прáво на половину мужевљеве плате и половину стана.

О вишој или грађанској школи. Оваку школу дужне су подићи српске правосл. општине са преко 5000 душа. Оне имају 4 разреда, али могу бити и продужење вишег течаја основне школе и тада имају 2 разреда. У њих се примају деца по свр-

шениом 4. разр. основне школе. У једном разреду не може бити више од 50 деце, ни недељно више од 30 сати. И овде се може увести школарина, а морају се увести штедионице. Редовних учитеља треба да је 2, одн. 4, даље катихета, учитељица и потребни помоћници. Учителие и помоћнике бира општина, а катихету поставља дотична црквена власт. Редовни учителии могу бити они правосл. Срби, који су положили испит за професоре средњих школа или испит за учителие ове школе. Плата учитеља и учитељице је најмање 700 фор. и 20 % станарине, уз то квиквенали по 10 %, на плату. Управитеља наименује школски савет на 3 год. из броја редовних учитеља; исти је и управитељ основних школа у месту. Уз ове школе може се додати још по једногодишњи стручни течај. Више дев. школе у Панчеву, Н. Саду и Сомбору увршћују се у грађанске школе.

О учитељској школи. Уз сомборску учитељску школу установљује се засебно одељење за образовање учитељица. Међу обавезним предметима навађају се практично мерење и вежбање с домаћим алатима, индустријске и друге ручне радње. За управитеља именује школски савет професора педагошке струке на 3 године. Он је уједно и управитељ основних школа у месту. За образовање професора за учитељске школе постоји једна стална стипендија од 600 фор. Код учитељске школе заводи се конвикт. Сваке године издаје управа печатан извештај о раду учитељске школе.

О управи и надзору. Главни је надзорник архиепископ — митрополит. Њега заступају у епархијама епископи. Све општине једног протопопијата чине један школски срез, а целе епархије један школски округ.

О месној школској управи и надзору. У месном школском одбору има најмање 5 чланова, које бира месна цркв. скупштина. Уз њих су чланови по дужности месни парох (ако их има више: најстарији), школски управитељ и учитељ. Ако има више учитеља а ни један није управитељ, онда улази у одбор један од учитеља, ког избере месни учитељски збор.

О среској управи и надзору. Стални срески надзорник је дотични протопресвитер. Он има помоћника, ког на 3 године бира епархијска скупштина од учитеља тог среза по препоруци учитељског збора.

О МЕХАНИЗМУ У ШКОЛСКОЈ НАСТАВИ.

ПРЕДАВАЊЕ ПРОФЕСОРА ДРА В. РАКИЋА,

држано 6. априла 1880. г. у учитељском збору у Београду.

(Наставак).

2. У основној школи учи се и нешто из *земљописа*. И ту има доста механизма. Као што је механизам у јестаственици — полагање од класификације, у место полагања од посматрања, описивања и поређења једнака (индивидуа), тако је у земљопису механизам — полагање од већег простора од државе, пре него што се схвати више мањих простора, и посматрање цртежа, слика и мапа — место посматрања и мерења саме земље (у дотичном месту и околини). Тако н. пр. чућете у неким школама, како деца у III. разреду именују све округе Србије и важнија места у њима, а кад их запитате, шта је то округ и колики је један округ по величини простора, — не ће знати одговорити, како треба. Чућете, како деца помињу све власти, а немају ни појма о том, шта која ради и т. д. У IV. разреду чућете, како ученици помињу све државе европске, а незнају ни шта је држава; помињу квадратне миље на стотине и хиљаде, а немају појма ни о једној квадр. миљи; говоре о милијонима становника, а није им јасно ни колико је то сто хиљада, а можда и десет хиљада људи. Па с тога се чује често, како деца место 40 милиона кажу 40 хиљада становника и т. д. — У кратко, где год нема личног искуства у познавању бар једног предела, једног малог дегића земље, и где се цео остали земљопис не наслања на то искуство посредством непрестаног упоређивања и мерења (на мапи) — ту у учењу земљописа влада механизам, било то у основним или у средњим школама.

3. Тражи се, да и ученици основне школе науче нешто из *физике и хемије*. Из ових се предмета ис-

тина врло мало учи, али и у томе што се учи има често механизма. Или зар то није механизам, кад се ученицима казују неки природни закони—пре него што они познају природне појаве, које ти закони обухваћају? или кад им се описују неке појаве само говором, а *непоказују се?* или им се показују слике, а не саме појаве?

Нека се сваки сети, како је учио некад: колико је таквих описа из свију природних наука чуо и учио, и колико је од њих само чуо, а није *разумео*, и само учио, а није *научио*—тако да би му остали стално у памети и да би их могао и *уиштрибити* у животу. Све што човек на овај механички начин научи—то је *мртво* знање, или управо и није знање, није познавање самих *ствари* и природних *појава* и *закона*, него је познавање *речи*—без одређене садржине. Где год се природне науке предају само казивањем или причањем, а не *показивањем* и *експериментисањем*, и где год се уче из *књиге*, а не из саме *природе* (проматрањем, бележењем и поређењем) — ту влада механизам у настави.

4. *Рачуница* сматра се одавна као један од најважнијих предмета и у основној школи. Она је најтачнија од свију наука, па у њој се бар може очекивати, да ће свуда владати потпуно разумевање. Но није тако; — и ту има доста механизма. Сетите се само, како се обично учи *таблица множења* и *делења* на памет и како се уче рачунска *правила*, нарочито при рачунању с разломцима у IV. разреду. Запитајте дете, које је *тако* учило: колико је три пут седам, — оно ће брзо одговорити: 3 пут 7 је 21. Запитајте га после одмах: а колико је 7 пута 3, — дете ће застати, па или не ће ништа одговорити, или ће тек после подужег размишљања погодити.

А шта да кажем о *примерима*, који се употребљују при рачунању? Колико има примера, који се у-

потребљују без икаква смисла, — примера, који говоре о нечем, чега нема и што није ни могуће!

Нема дакле сумње о том, да и у рачуници има доста механизма, који је такође убитачан по умни развитак.

Још један пример ове врсте механизма: ко је учио рачунање више страним него матерњим језиком, тај овим последњим не може тако брзо да рачуна, као страним језиком. Исто тако, ко би од вас хтео сад да рачуна неким страним језиком, који добро разуме, а навикнут је на рачунање матерњим језиком, ишло би му теже, и пробу би морао ради сигурности матерњим језиком предузети.

5. Има српских основних школа, у којима се учи и *геометрија и цртање*; — па и ту има механичког учења. Где се у геометрији полази од најпростијих елемената (од тачке и линије), а не од самих ствари (геометријских тела), и где се црта нешто по угледу (по прегледалицама), а не по самој природи, — и то је механизам, а није никако логичко учење. (То важи и за ниже разреде средњих школа.)

6. У основној школи учи се и *историја*, и то и *српска* и *ошта* историја. Ту има више механизма него у свима природним наукама заједно; јер у историји се не може ништа показати, да би ученици могли сами видети и да би могли гледањем нешто научити, него све им се мора *примати*. А да се причање удеси тако, да садржина буде са свим *разумљива* за децу и да у њих буди *морална осећања* — за то треба много спреме и много вештине. С тога ће се мало која школа наћи, у којој се овај предмет не предаје ни мало механично.

Ако се историја српска предаје без икакве *приправе* (причањем појединих животописа), као што је то у овдашњим српским школама, онда се механизам не може избећи у III. разреду, где се учи одмах цела

WWW.UNILIB.RS

УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

српска историја, а тако исто и у IV. разреду, где се учи цела општа историја. — На испитима може се свашта чути у том погледу. Да ученици неке догађаје из овога века преместе у 14. век, то није ништа не-обично; њима је 500 година више или мање — сит-ница, јер њима је 1000 година исто тако непојмљива као и 100 година, и 500 година као и 50 година. Уче-ници говоре о ратовима — као о каквим играма дечи-јим; говоре о пропасти једне војске или целе државе — као о неком најобичнијем догађају, који их ни ма-ло не узбуђује; говоре о бедама и патњама, о муканама и смртним случајима најславнијих и најзаслужнијих људи — без икаква саосећања; — али и учитељ (учи-тељка) је тако њима говорио, па није ни тражио од њих *разумевања* и *осећања*, него само памћења.

Па каква је корист од таквог учења историје? Никаква! Деци мора цела историја, у којој се износе само ратови, изгледати као какво дечије игралиште, а зрелијим и бистријим ученицима мора изгледати као каква луда кућа, у којој се лудо мисли и погрешно осећа, и у којој се ништа паметно не ради. Па може ли *таква* историја бити *учитељка* народа и може ли би-ти углед за живот и карактер дечији!?

7. *Хришћанска наука* узима се да је најважнији предмет у основној школи, и на њу су и црква и др-жава обраћале особиту пажњу. Ту би се бар могло претпоставити, да се ради све разумно. Но кад прак-тичан психолог загледа поближе у сам рад и успех, на-лази, да у учењу хришћ. науке има више механизма него у свима другим наставним предметима заједно. Тако, уче-ње свију *молитва*, од најмање до највеће, сасвим је меха-нично, било да се уче на словенском или на српском језику. Учење *катихизиса* такође је сасвим механично; па и у библијској и црквенској историји има много механизма при учењу. — Та *деца* још *неосећају* ни *потребе*, да се иком *моле*, јер све што им треба, добијају од родите-

ља и без молбе; а о вишим каквим потребама она још не мисле. Осим тога, деца не разумеју садржину молитава, па зато у њима не могу ништа ни осећати. А шта је молитва без осећања? Механизам — и ништа друго!

За децу није ни систематично излагање религијско-моралне науке, као што је у катихизису, и за њих није још ни историјски развитак такве науке, коју још и не познају довољно; а међутим све то уче и мора им се предавати! Па шта је последица тога? Она је очевидна; видимо је и у основним и у другим школама: последица је — религијски *индиферентизам* (равнодушност према цркви и њеним установама) и још нешто горе од тога, јер је последњи резултат негативан, — он се састоји у одрицању и омаловажавању и форме и садржине овога предмета. — Томе нема лека, док год се самим стручним радницима школским не остави, да они решавају, шта ће доћи у школу и како ће се учити. А докле се људи буду присиљавали, да раде нешто, што се неслаже с њиховим уверењем, донде ће бити и механизма и — индиферентизма.

(Наставиће се.)

НАЈВИША ЗАДАТА ШКОЛЕ.

(Свршетак).

Уз то мора још нешто доћи. Истинска веселост и радост, текар су онда у некој школи, кад деца увиде, да их њихов *учитељ* од срца *воли*. Кад је мали петолетни Моцарт свога учитеља запитао: „Волиш ли ме?“ и на своје питање није добио одговора — горко је плакао. А тако је још и данас. Деца имају веома фину свест за љубав свога учитеља! Они *теже* ка љубави; јер их је Бог за љубав створио. При том није нужно, да им учитељ речима своју љубав засведочава; јер у којој школи обитава љубав, знају то деца и без речи; ту може бити учитељ строг, *веома* строг, и деца ће га *овет* волети. Од великог је успеха љубав особито тада, ако је конзеквентна и кад се са *сраведљивошћу* удружи. То се онажа особито приликом *каштиговања*! Само онај учитељ има право да каштигује, који то из *љубави* чини. Да како, да је истинску љубав и праву веселост у некој школи моћи наћи тек тада, кад је учитељ *сам*

с њуом љубављу учитељ и кад га зваће његово доиста *весели*.
Највећи непријатељи успешнога учитељскога рада увек су били незадовољство и душевна нерасположеност. Где се љубав с *разјареношћу* проповеда, ту нису ни деца ни учитељ *добре* воље. Радо допуштам, да је позив учитељски у разноликом обзиру врло тежак позив и да се исти не може довољно наградити ни новцем, ни чашћу, ни штовањем; али ја не могу сада, па никада одобрити, да ће учитељ свој положај побољшати мрзовољношћу и да ће *више* постићи или да ће си *више* штовања прибавити јавним тужаљкама, које га често само понижавају. Ако је учитељ у свом срцу потакнут весељем, ако радо и са љубављу ради, онда ће то прећи и на децу, онда ће и *она* радити с вољом, тада ће стећи и родитељи *интерес* у школи и тада ће он правити „морална освојења“, којима ће и себи и целом staleжу своме подићи опште *поштовање*.

Да саберем све, што доведе рекох прегледно у ово што иде.

1. Што је нашој народној школи сада у првој линији нужно, то је *строг зашт* и строго *морално васпитање* ка *истинитости*, *поштењу*, *савесности*, ка пристојном понашању, ка *чијетету* и ка искреној побожности. Где се овај утицај на морално васпитање занемарује, ту интелектуални рад личи светлости трулога дрвета, које у мраку, до душе, светли, али не греје.

2. У другој линији нужна је нашој младежи *добра настава*, така настава, која ће децу *свестрано* у заштити подржавати, која ће децу за *рад* васпитати и у раду вежбати. Особито се мора у нашим школама велика важност полагати на *оштро*, *лошино мишљење* и на коректан изговор. Није доста да деца наставно градиво само добро *схватје*, него ваља да га науче и правилно *представити*. Ово задње је *особито* важно!

Ово су опште реченице, које ће, надам се, учитељи одобрити. Од испуњења истих зависи успех учитељскога рада и благослов њихова позива. Буду ли се деца по овим начелима образовала, онда ће народна школа испунити своју мисију, тада ће народно *образовање* у истину довести до народног *блаостања* и до народне *среће*, тада ћемо добити грађана и хришћана, који ће бити приправни за „свако дело благо“.

Нека би учитељи ове моје речи тако пријатељски примили, као што их ја мислим, и нека би при доконим часовима о њима размишљали и к своме их срцу приљубили. Речи: за *народ* свој! нека нам буду застава, око које треба да се прикупимо. Из љубави к *народу* свом треба да се и са школским властима нашим слажемо, а да своје *поштено* и *савесно* вршимо,

WWW.UNI.NS

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

В
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

да би уредбе, које су у новије доба на пољу школства створене до ексактности извести могли. Закони и наредбе сами по себи су тек мртав комад хартије, само су празни сасуди, код којих свакад зависи од тога, каквом ћемо их *садржином* испунити и у каквом ћемо их *духу* извађати. Тај дух сам ја хтео овде обележити, то је дух поштене тежње к напретку и то к здравом напретку *педагошке промишљености* и моралног делања, дух хришћанског зајта и српске *снаге* и *верности*! Нека би овај дух свагда у нашим школама и у нашим срцима обитавао и доносио благословеног плода у држави и цркви, у школи и породици, у срцу и у дому!

(По К. Кеџу.)

В. Красић.

П Р И Р О Д Н Е Н А У К Е.

Уплив непрекидне сунчане светлости на биље.

Лето у Скандинавији је кратко, али док лето траје нема тамо ноћи, те су за то доба и тамошње биљке изложене непрекидном утицају сунчане светлости. Уплив тог непрекидног добијања светлости изучавао је *Шибелер* на биљкама, које проишадоше од страног семења. Покушаји прављени су са пшеницом озимицом из Бесарабије и Охија и у оба случаја нађено је, да је првобитна боја семења постајала сваком годином обилнија и тавнија, док није најпосле добило са свим изглед норвешке пшенице. То исто посматрано је и на кукурузу, грашку и пасуљу, целеру, першуну и другом поврћу. У ни једном случају није *Шибелер* нашао, да је која импортована биљка, која се могла гајити у Норвешкој, изгубила што у интензивности боје, а за много обично баштенско цвеће из средње Европе може се баш рећи, да је после аклиматизације у Норвешкој постало веће и добило богатију боју. Ти промењени услови манифестују се у толико јасније, што више идемо на север.

Али није само боја, на коју упливише непрекидна сунчана светлост скандинавског лета, него је и арома свију пољских и култивованих плодова, који се могу гајити у северним пределима, много јача него у истих плодова, кад су расли у јужнијим пределима. То се најбоље примећује на јагодама и трешњама. У норвешкој фењи много је више изхланива уља него у средњоевропској. Овај сувишак ароме код северних биљака и плодова иде упоредо са мањом количином сласти. Шљиве и крушке у Христијанији, ма да су велике, лепе боје и обилне

аромом, имају у себи тако мало сласти, да би онај, који је у нашим пределима јео то воће, рекао за норвешко, да није зрело.

Та „премост“ (да се послужи изразом нашег духовитог песника дра Лазара Костића) између ароме и сласти посматрана је и на плодовима португалским. Близу Коимбре расте грдна множина јагода; све су велике и јако слатке, али немају скоро никаква мириса. То исто вреди за португалска вина, кад се сравне са мирисавим вином са Рајне. Из посматрања тих изводимо, да арома зависи исто тако од светлости као сласт од топлоте.

То појачање мириса, које долази од непрекидног утицаја сунчане светлости, узрок је, да се много наше најукусније поврће не може у Скандинавији јести. Обичан целер, који је веома брижљиво негован близу Христијаније начином, који је уобичајен у Енглеској и који се спољашње није ни у чем разликовао од биљака, које су непосредно донесене из Енглеске, имао је љут, непријатан укус кад се сравни са блажијим енглеским биљкама, које пријатно мирише. То исто важи и за бео и црн лук. Тридесетогодишња посматрања г. *Шибелера* не дозвољавају, да се сумња о овим чињеницама. Практично се оне дају употребити у Норвешкој за гајење у великом оних ароматских биљака, од којих се добијају изхланива уља.

Из многобројних експеримената г. *Шибелера* дају се извести ови резултати: 1.) Пшенично зрно, које је добивено у нижем пределу, може се успешно пренети на виша места (на високе фјелде), па сазреће тамо пре и онда, кад је средња температура нижа. Ако је тако семе гајено више година на највишој висини, која још чини могућом његову културу, онда се оно може опет натраг донети на своје првобитно место, па ће пре зрети него друге биљке, које нису мењале место. То се исто примећује код семења, које је пренето из јужнијег предела и опет натраг. 2.) Семе, које је донесено из јужнијих предела (претпостављајући могућност културе), буде веће и теже и исто семе, кад се опет натраг донесе у првобитну јужну домовину, бива постепено мање док се не поврати на своју првашњу величину. Та иста промена примећује се и на лишћу и цвету различитих биљака. Даље је нађено, да су биљке, што су никле из семења, које је сазрело у севернијем пределу, тврђе и веће него на југу и да боље издрже велику хладноћу. 3.) Што даље на север идемо — у границама могуће културе — то већма развијена боја у цвету, лишћу и семену. Исто то вреди и за мирис, а шећера напротив бива у биљци све мање, што више на север идемо.

ШКОЛСКЕ ВЕСТИ.

(*Оскудица у учитељима*.) која је већ пре владала код нас, постала је још већа, одкако је наша држава поседнула Босну и Херцеговину. Лени, пријатни градови расписују узалуд стечајеве за учитеље. Ретко кад да буде толико оспособљених компетената, да може разговора бити о правом избору. Ово треба да буде напомена српској омладини, да се више но до сада посвећује учитељству, том узвишеном и за наш народ најважнијем сталежу. Догод нам буду школе на толиким местима у рукама простих најамника, дотле нема напретка ни школи ни народу. Стање учитељско сваким се даном све већма поправља и српски народ чиниће и у будуће све могуће жртве у том погледу. Приходи учитељски достижу на више места до 1000 ф. и учитељима је отворена каријера до највиших просветних звања као и у другим сталежима. Па онда ваља расудити, да је данас тешко човеку, да се протури и у тим другим сталежима, а сарамерно најлакше долази се до учитељства. Речи ове управљамо и на српске родитеље, који имају децу у гимназијама, реалкама и грађанским школама. Шаљући нам добре своје синове у учитељску школу приносе они жртву народу, која му је данас најнужнија, а уједно су се састарали за будућност свог народа. Жалосно је, да српски народ поред толиких штипендија на све могуће струке *нема управо ни једне* намењене приправницима учитељског звања, јер ове штипендије, које сад за приправнике постоје, све су тако незнатне, да се у најбољем случају могу сматрати само као нека мала помоћ, која по себи није довољна, да ишколује ђака. Ко од родољуба овај глас саслуша, биће му име благословено на веки!

(*Испити о учитељској способности*) у учитељској школи у Сомбору почињу 17. јуна. Тог и следећег дана биће писмени испити, а 19. почињу усмени. У испитној комисији су поред главног надзорника српских школа др. Ђ. Натошевића окружни прота сомборски и члан саборског одбора Ђ. Бранковић и школски референт за бачку и будимску епархију С. В. Поповић.

(*Школе у Вршци*) походио је 23. маја главни надзорник српских школа др Ђ. Натошевић.

(*Учитељску скупиштину за подручје Ђаковачке поджуупаније*) сазвало је кр. жупан. школско надзорништво у Осеку за 1. 2. и 3. септ. п. р. т. г. у Ђаково.

(*У кнежевини Буларској*) основане су три препарандије

за учитеље у Силистрији, Цариброду и Дубници и једна за учитељице у Софији. Мати познатог руског ђенерала Скобељева дошла је не давно у Софију с намером, да тамо о свом трошку оснује завод за изражавање женскиња.

(На збору шајкашких учитеља) у Ковиљу 17. маја о. г. присутни беше 21, а отсутни 14 учитеља отн. учитељица. Председник је отворио збор говором, да је исти сазвао усљед отписа школског надзорништва бачке жупаније, које је уништило све редом резолуције донесене у последња два учитељска збора, наиме: штатут и пословник збора овога, штатут за књижницу шајкашк. учитеља, петицију о квинквеналу и друге, јер ће за овај збор као огранак жупанијске учитељске скупштине, важити штатут донесени од исте жупанијске школске скупштине, а штатут за књижницу саставиће жупанијски управни школски одбор (?). Учитељи пак овога збора истим отписом позивају се, да ни о чем другом у зборовима не воде говора, него да држе угледна предавања и расправљања педагошко-методичко-дидактичких питања, а по том о предреченом „умерену критику“ да воде. За тим је председник позвао предаваче који су се из задатих предмета у прошлим зборовима за предавање спремили, да предузму предавања са присутном децом. — Ј. Бугареки чурушки учитељ, држао је предавање са I. и II. раз. из очигледне наставе: о овци. М. Каленић, местни учитељ, предавао је I. и II. разреду из земљописа: упознавање места рођења и најближе околине његове. С. Јанковић говорио је о пажњи дечијој у школи. — Првог предавача критиковао је: Мирилов, Каракашевић, Поповић, Маршић. С добре стране: да је пре предавања децу на пажњу побудио, да је предавајући и испитујући сву децу занимао, питања на све ученике управљао, на после прозивао. С лоше стране: да су и реп и врат главни делови тела, да реп није баш само за махање, што је изоставио из користи ђубре и црева, није споменуо и штету коју може овца ма и неваљалством пастира да учини, врете, боје и имена оваца и како се у ком добу и роду зове овца, нити је срањивао са којом другом домаћом животињом. Осим тога, да је више живости и јасности при предавању требало. — Другог предавача критиковала је већина учитеља и учитељица Рудића, којој је говор особитом пажњом како од чланова, тако и од лепог и отличног броја публице саслушан и са „живела“ и тапшањем пропраћен. С добре стране: да је предавач као млад учитељ доста слободно, одређено, јасно, живо и одушевљено предавао и испитивао. С лоше стране: да није пре-

давао, но испитивао, дотле већ свршено продуцирао, да је нај-пре прозивао дете, па онда питања стављао и питања на неколико деце управљао, погрешну разлику између села и вароши изводио, није стране света на само лево, десно, напред, на-траг са децом спомињао. Ово је изазвало између чланова на збору живу препирку за и против предавача, при којој је учи-тељица Рудића учествовала побијајући оне, који тврдише, да је врло рано при овој земљописној лекцији о странама света говорити. (Ал' ено у „Упутству за предавање вечбања у говору и разумевању,“ дакле пре земљописа на с. 137. уче се у I. и II. р. стране света. Извештач.) (Свршиће се.)

(Објава кр. шк. надзорништва бачког). Г. кр. уг. мини-стар богачасти и јавне наставе под 29. маја о. г. наредио је, да се у време овогодишњег летњег шк. одмора у Баји држи шестне-дељни накнадни учевни течај мађарског језика за народне учи-теље, који мађарски незнају. Овај течај ће се отворити 12. Ју-лија (30. Јунија) у 8 часова у јутру у државној учитељској школи, а примају се у њега у служби налазећи се учитељи, који мађарски или сасвим незнају или само мало знају. Сваки учитељ добија за време шестнедељног течаја дневнице од 70 новчића; путне трошкове носе дотичне општине; за бесплатне или јефтине станове постараће се управа држ. учи-тељске школе. С тога се позивају учитељи, који на овом течају учествовати желе, да се 11. јула (29. јуна) о. г. код управе бајске државне учитељске школе пријаве. У Сомбору, 19. јуна 1880. Фрањо Цирфус с. р. кр. саветник и бач-бодрошке жупа-није шк. надзорник.

КЊИЖЕВНИ ПРИКАЗИ.

23. „*Pedagogija* I. dio Uzgojoslovje sastavio Stjepan Basariček učitelj kr. preparandija u Zagrebu i pravi član hrv. ped. književnoga zbora. Zagreb, naklada hrv. ped. književnoga zbora. 1880.“

Књигу ову написао је на позив хрватског педагогичког књижевног збора познати наш писатељ г. Стјепан Басаричек са особитом пажљивошћу и тачношћу и то као што сâм у пред-говору вели: „према знанственом саставу хербартоваца а уз то јој је подао биљег изразито хришћански“. Прво мотивује писац тим, што се педагогичка правила најдоследније и нај-

згодније извести могу из психологијске науке Хербартове, а друго тим, што је књига намењена хришћанскомучитељству.

Што г. писац у предговору наговешћује, то читатељ с радошћу у књизи овој као подпуно добро изведено наћи може. У њој се наука о васпитању оснива на психологији и на моралној филозофији, и генетичним редом из психологијских правила изводе се педагогијска, што је и за схваћање и употребљење читатеља и ученика врло нужно и чиме се јасно показује свакоме да је педагогија управо употребљена психологија и етика. Но при том писац је своме делу дао поглавито значај педагогије хришћанске признавајући слободно и без зазора, да се подпуно и право васпитање и усрећење човека најлакше и најбоље постићи даје васпитањем у духу оних најсветијих начела, која је син Божији Исус Христос човечаству благовестио. Овај хришћански тип особито се изражава у оним одељењима ове књиге где је говор о образовању ума (§ 44.) о религијским чувствима и њиховом образовању (§ 57. и 58.); о сучуству (чувству симпатије) и о љубави, (§ 64. и 65.); о моралним идејама (§. 78.), о цркви, као важном фактору при васпитању (§. 106.); о школи према дому, држави, и цркви (§. 111.); о сврхи и средствима васпитања (§. 119. и 120.) где се са одушевљењем хришћанским препоручује родитељима, васпитатељима и учитељима света дужност: „да млади нараштај васпитањем приводе најсавршенијем узору и праизвору свију врлина Исусу Христу, јер у њему се стичу све ђудоредне идеје, у њему је све што је истинито, што је праведно, што је пречисто, што прелубезно и славно (Фил. 4, 8). К њему ваља дакле привађати узгојеника (васпитаника) да се у њему усавршава и у његово обличје преображава те да узмогне ускликнути с апостолом: „Ја живим, но не живим ја, него Исус у мени живи. (Гал. 2. 20).“

Овако је са згодним доводима из светога писма пуна ова књига, што ваљаности њеној придодаје и прави хришћански тип, као што се то и у делима најславнијих хришћанских немачких педагога, наиме: Сајлера, Ротелса, Келнера, Ријега, Цилера, Бормана, Шица и других са услађењем читати даје. Ја који у српској учитељској школи сомборској од 1858. год. педагогију на основу психологије и етике, а у духу хришћанском српској младежи предајем, особито се радујем што је врени писац тим истим путем пошао, ког ја за најваљанији и за нас најпасоноснији држим.

(Свршиће се).

Р А З Н О.

(*Нуман војловачки*) преч. г. Фотије Јорговић примио је у манастир Војловицу учитељског ветерана г. Јована Поповића. Исти је преко 70 година стар, а учитељевао је 45 година. Сад је остао без икакве потпоре и очекивала га је најбеднија старост. Али племенита душа преч. г. Фотија предупредила је то. Чим је дознао за жалостан положај старог учитеља, отворио му је задахнут правим хришћанским милосрђем врата дома, ком је он достојни предстојник. Уверени смо, да ће му цело српско учитељство од срца рећи: живео!

УПРАЖЊЕНА УЧИТЕЉСКА МЕСТА.

— Траже се три учитеља за основну мушку школу у Сарајеву. Плата је 600 фор., слободан стан и огрев. Компетенти треба да су вешти црквеном појању. Рок до 22. јуна. Молбенице се шаљу школском одбору у Сарајево.

— Одмах се могу попунити 6—8 учитељских места у Далмацији. Компетенти морају бити вешти црквеном појању. Плата стално именованих учитеља је преко 400 ф. и слободан стан, петогодишња повиница од 100 ф. и после ислужених година пензија у достигнутој плати. Сталан постаје учитељ, кад издржи испит пред школском влашћу у Задру, а док то не учини добија награду од 60 % гореозначене плате и слободан стан. Ко од сомборских приправника жели да компетује за ова места, нека пошаље своје инструментиране молбенице, управљене на високо „школско вијеће“ у Задру, г. Н. Ђ. Вукићевићу, управитељу учитељске школе у Сомбору.

— Тражи се учитељица у Ст. Футогу. Плата је 450 ф., слободан стан и огрев. Рок до Петрова. Молбенице се шаљу председништву црквено-школске општине у Ст. Футогу.

ЈАВНА КОРЕСПОНДЕНЦИЈА.

Г. Е. Е. свент. Ваш чланак „Средња школа за горњу Крајину“ при-
мим смо. Слажући се у свему са оним, што репродукујете из овог чланка у
„Застави“, не можемо му ипак места уступити због колезичног завршетка про-
тив догичног дописника. У таквом тону не може нико и против никога писати у
нашем листу! Иначе је Ваш чланак намењен ипославито публици у горњој кра-
јини, а Ш. Л. има тамо свега једна цела претплатника и то две општине у бив.
другој банској црквонији. У другој каквој ствари стојаћемо Вам радо на услузи.
— Г. С. М. Кочгару у Врховине. Да Вам неби морали одмах овим бројем лист
обуставити, послали смо Вам само бројеве од друге трећине, те ако још 50 н.
пошљете, добијаћете лист до краја године. — Г. Ђ. Гојковићу у Суботици. Мо-
лимо да упозорите г. Карановића, да овим бројем истиче неова претплата за
учитеља у Брчком.

 Овим бројем истиче претплата свима, који су послали претплату за по године. Молимо учти-
во, да се претплата што пре понови, да знамо, ко-
лико ћемо примерака одсад да штапамо. Без по-
новљене претплате неће се лист ником шиљати.
Служити можемо још свима бројевима почињући од 4.

Издаје и уређује: НИКОЛА Ђ. ВУКИЋЕВИЋ.

Штампа Ф. Битерман.